Петрова Валентина Петровна
учитель музыки, руководитель
фольклорного кружка.Мегино-
Кангаласский улус. с.Елечей

Тезис темата: «О5о дьо5урун таба көрөн сайыннарыы»

Мин, Петрова Валентина Петровна 2007 сыллаахтан Өлөчөй анал VIII көрүннээх коррекционнай оскуола5а музыка уонна фольклор куруогун салайааччытынан үлэлиибин.

Биьиги о5олорбут бастаан кэлэллэригэр хайдах эрэ ыһылла5ас со5ус буолаллар,бэйэлэрин сатаан көрүммэт о5олор кэлэллэр.

Онтон биһиги оскуолабытыгар үөрэннэхтэринэ, сатаан кинигэни аа5ар, суруйар буолан тахсаллар. Ону таһынан о5олору үлэ5э иитэбит, ол курдук уол о5о сатаан уһанар, бултуур буолуохтаах, кыыс о5о сатаан ас астыыр, иистэнэр буолуохтаах.

Манна о5олору кытта анал воспитательлар, учууталлар улэлииллэр, кинилэр о5олорго ийэлэрин кэриэтэ сыһыаннаһаллар. О5олор бэйэ-бэйэлэрин кытта билсэн бодоруһан бараллар, бары биир дьиэ кэргэн курдук буолаллар. Сыыйа оскуола оло5ор үөрэнэн о5олор бэйэлэрин көрүнэр, санааларын –сатаан этэр буола үөрэнэллэр.

О5о дьининэн бол5омто5о наадыйар эбит, ону төрөппүт о5отун кытта кэпсэппэт, кыьаллыбат, ардыгар солото да суох буолара буолуо.

Ол иьин этэбин о5о5о бастакы үөрэ5и төрөппүт биэрэр, онтон детсад, онтон оскуола.

Сана кэлбит о5ону кытта бастаан психолог үлэлиир, онтон логопед хайдах санарарын көннөрөр, дьарыктыыр.

Онтон куруһуок салайааччыта о5о туохха талааннаа5ын көрөн бэйэтигэр сөп түбэһэр ырыаны дуу, хоһоону дуу биэриэн сөп. О5о кыра эрдэ5иттэн төрөөбүт тыл сүмэтин, норуот ырыаларын, тылын-өһүн этигэр-хааныгар инэрэн үөрэтэн билэр буолла5ына, оччо5о бу о5о общество5а туһалаах киьи буолан үүнэн сайдан тахсар.

Актуальноһа:

Билинни сайдыылаах олоххо компьютер, интернет барыта баар буолла о5о сайынна, билиитэ-көрүүтэ кэнээтэ диибит.

Ол гынан баран барытын биир тэн халыыпка кыайан укпаккын.

Билигин да, урут да баара айыл5аттан амньыламмыт , доруобуйалара мөлтөх о5олор.

Бастатан туран тулалыыр эйгэбит айыл5абыт алдьанан эрэр, иһэр уубут мөлтөх, аһыыр аспыт барыта химия.

Онно эбиитин бу ийэ иһэр –аһыыр буолла5ына эмиэ мөлтөх о5о төрүөн сөп,

Билигин медицина күүскэ сайдыбыт кэмигэр, бастаан ийэ бэйэтин доруобуйатын о5олонуон иннинэ үчүгэйдик көрдөрүнүөхтээх.Оччо5о доруобай о5олор эбиллиэ этилэр буолла5а дии.

сыалым: О5о дьо5урун таба көрөн сайыннарыы

соругум: тыл нөнүө санарар толкуйдуур- дьо5урун сайыннарыы

Холобура мин биир үөрэнээччим туһунанан кэтээн көрүүбүн сырдатыым.

Наарыйаана Осипова 8 саастаах биһиги оскуолабытыгар маннайгы кылааска үөрэнэр. Нарыйаана кыратыгар детсадка сылдьыбыт, онтон общеобразовательнай оскуола5а биир сыл үөрэммит.Кини тэн саастыы о5олоруттан бытаан буолан анал хамыыһыйаны баран, биһиэхэ үөрэнэ кэлэр.

Бастаан кэлэригэр саната симик, сорох буукубаларын чуолкайдык санарбат этэ. Киһи ыйытта5ына толлон турар мө5үллүбүт о5о курдук. Онтон дьэ бэйэтин кытта кэпсэтэн

бардым, кыыһым чоп курдук эппиэттээн иһэр. Ити биһиги о5олорбутугар бол5омто уурбат эбиппит.
Ийэтигэр хомус ыллаттаран аны сана дьыл кэнниттэн Нарыйаанабын хомуска дьарыктаан бардым. Нарыйаана хомуһу сатаан тардар буолла, санарара да тубуста, хомуһу да тыаһатар буолла.
Биир сыл иһигэр 4 ырыаны биллэ, хомуска оонньуур буолла,норуот ырыаларын биллэ.
Нарыйаана саамай улахан ситиһиитэ Республиканскай «Бриллиантовые нотки» конкурска бөлө5үнэн толорууга дипломант буолбута.
Ити төрөппүттэн эмиэ тутулуктаах, төрөппүт о5отугар кыһаллар буолла5ына, о5он эмиэ сайдан иһэр буолла5а дии. Ийэтэ танаьын-сабын тигэн бэлэмнээн көмөлөстүн. Сорох о5олор таннар танастара –саптара мөлтөх, чап-чараас буолаллар.
Бу 2013-14 с. үөрэх дьылыгар о5олорум ылбыт сэмэй ситиһиилэрин киллэрдим:
Мин наһаа үчүгэй ырыаһыт уоллаахпын Мачаттыров Валера диэн 5 кылаас үөрэнээччитэ. Валера биһиэхэ бастакы кылаастан кэлэн үөрэнэ сылдьар ырыаһыт, олонхоһут, ситиһиитэ элбэх. «Ай ыллас-бииргэ» III республиканскай инвалидтар декадаларыгар кыттан сертификат ылбыта.
Оскуола иһинэн ыытыллыбыт «История моего края» диэн исследовательскай проект көмүскээн лауреат буолбута.
Лыткина Зоя биһиги оскуолабытыгар 5 кылаастан үөрэнэ кэлбитэ, быйыл 10 кылааһы бүтэрдэ. Зоя ситиһиитэ элбэх араас ырыа күрэхтэригэр кыттан хас да төгүллээх лауреата дипломана. Онтон бу улахан кылааска үөрэнэ тахсан баран доклад аа5ынан дьарыктанан барбыта. II Республиканскай «Я умею, я могу, я знаю» күрэххэ кыттан «Саха хомо5ой хомуһа» проект көмүскээн бастакы степеннээх диплом ылла.
«Кылыһах» фольклорнай бөлөхтөөхпүн манна 8 о5о дьарыктанар.
Бу о5олору тойукка, хомуска, норуот ырыаларгыр, чабыр5ахха үөрэтэбин.
Улахан ситиһиибит II Республиканскай фестиваль «Бриллиантовые нотки» күрэ5эр I степеннээх дипломант буолбуппут.
Кыра о5олорго үксүн ырыа үөрэтэбин ол курдук Региональнай мелодист Надежда Макарова ырыатын күрэ5эр кыттан Беляев Юра, Адамов Павел 3 кылаас үөрэнээччилэрэ дипломант буолбуттара.
О5олор араас конкурстарга кыттаннар атын о5олору кытта билсэллэр, сири дойдуну көрөллөр сүрдээ5ин үөрэн -көтөн сайдан а5ай кэлэллэр.
Түмүктээн эттэххэ учуутал үөрэтэр предметин, куруһуогун энкилэ суох билээччи, үөрэтээччи, биэрээччи эрэ буолбакка, бастатан туран кини а5а табаарыс, сүбэһит, тэннээх до5ор, тэрийээччи бүтүн бэйэтинэн, бэйэтигэр ирдэбилинэн, дьонно-сэргэ5э ытыктабылынан, бэйэтин хас биирдии хардыытын дьонно сэргэ5э ыараннатыытынан, тус бэйэтин холобурунан көрдөрүөхтээх.
«Сорох үлэ5э орто үлэһит да баар буолуон сөп. Онтон учуутал орто буолар быраабa суох». Ол эбэтэр төрөппүттэр киниэхэ саамай күндүлэрин, сүрэхтэрин сор5отун итэ5эйэллэр. Онно син биир кэрэ сибэккини бүөбэйдээн үүннэрии курдук күннэтэ нарын сыһыан, быыстала суох көрүү –харайыы наада.
О5о ырыа ыллаата5ына сүргэтэ көтө5үллэр, иэйиитэ аһыллар.
О5о уйан дууһатыгар нарын му5ыка тыаһаата5ына үнкүүлүөн ба5арыа, ырыа буолар эбит киһини үөрдэр, киһини кынаттыыр.
Тумуктээн эттэххэ тус олохторугар мин биэрбит билиим олохторугар туһалаах буолуо дии саныыбын.